

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Za plodno delo

Delavsko vprašanje je dandanes silno važno. Pod tem vprašanjem razumemo življenjski obstoj velikega dela slovenskega naroda, ki si s svojim težkim delom služi svoj vsakdanji kruh. Kajti današnji delavec v veliki večini nima prav nobenih drugih dohodkov kot edino le svojo plačo, ki jo prejme za izvršeno delo. To je njegov edini dohodek in od tega je končno odvisno vse njegovo življenje. Ako je plača majhna, kar je danes običajno, je življenje težko in skrbi polno, posebno se, če ima prizadeti družino, za katero mora skrbeti. Kaj pa, če je družinski oče še brezposeln in nima niti tega vira za preživljanje?

Današnji čas je za delavsko borbo silno težak. Vsakdo dobro ve, da so vsi delodajalci tesno organizirani med seboj, da varujejo svoje gospodarske koristi bodisi v javnem političnem življenju kakor tudi na gospodarskem polju. Važen faktor pri teh delodajalskih interesih je tudi delavstvo. Delavstvu je treba dajati plačo za njegovo delo. Čim manjša je ta zahteva delavstva, tem boljše je za delodajalce, saj pri tem vprašanju lahko veliko prihranijo in povišajo svoje dobičke. Čim večja je plača delavstva, tem manjši so dobički. Zato je povsem razumljivo, da delodajalski krog z vsemi silami dela na tem, da se tem obveznostim odtegne, ne oziraje se na to, kakšne so življenjske prilike delavstva. Delodajalci vidijo v delavskih plačah le postavko izdatkov in ničesar drugega. Zanje je torej delavsko vprašanje zgolj gospodarskega vprašanja.

Prav s tega stališča je delavsko vprašanje silno težko in je za delavstvo velike važnosti. Ko bo to vprašanje razumelo delavstvo s prave strani in v prvi vrsti razumelo, da je socialno vprašanje njihovo gospodarsko vprašanje, bo svoje delavske organizacije in svojo borbo pravilno razumelo. Res je, da imajo delodajalci eno samo organizacijo, in da ima delavstvo več svojih strokovnih organizacij. To je povsem razumljivo, saj so si delodajalci v svojih kapitalističnih gospodarskih vprašanjih popolnoma enotnega mišljenja. Pri delavcih je pa zaradi oddvojenih mnenj iz načelnega stališča več nazorov, kako voditi socialno vprašanje, da bo plodno reševanje res uspešnega značaja. Ta oddvojena mišljenja se ne bodo dala odpraviti, toda vendarle je važno kako posamezne strokovne organizacije vse svoje delo usmerjajo. Lahko usmerjajo delavske organizacije svoje delo plodno, tako da koristijo skupnim delavskim ciljem, s tem da je strokovna borba na zunaj v specielno delavskih gospodarskih vprašanjih zgolj gospodarskega značaja in da je idejna usmeritev organizacije zgolj vprašanje njenega notranjega razvoja in socialno kulturnega značaja, v katerem se giblje delavska organizacija sama in pripravlja ter vzgaja svoje članstvo za borbo vsakdanjega življenja. S takim delom strokovna organizacija lahko veliko koristi reševanju delavskega vprašanja v celoti in doprinaša svoj velik delež k pozitivnemu delu. Pri takem delu ni za delavstvo nobena velika škoda, če ima več svojih lastnih strokovnih sindikatov. V takim delu se pri gospodarsko-socialnem delu najdejo vse pozitivne sile pri skupnem delu, ki po svojih zmožnostih prinašajo skupno svoj delež tam, kjer je to potrebno.

Obmejno delavstvo manifestira za svobodno JSZ

Za preteklo nedeljo so naši vrli člani iz Gornje Radgone organizirali prvi delavski tabor JSZ ob naši severni meji. Z velikim veseljem so šli na delo in pripravljali vse potrebno, da tabor lepo izpade. Njihov trud je bil dobro poplačan, kajti tabor je tako lepo uspel, kot ni nihče pričakoval in jim je bila nedelja pravi praznik, ki jim je vlil novega veselja in poguma za delo v Jugoslovanski strokovni zvezi. Ta tabor pa je tudi znak, da JSZ vedno bolj pridobiva na ugledu s svojim resnim, dostojnim in poštenim delom za pravice delavstva.

Že po osmi uri so se začeli zbirati radgonski člani JSZ na kolodvoru, da sprejmejo došle taborjane, ki se pripeljejo z vlakom. Pred kolodvorom pri prehodu na cesto so postavili Radgončani dva mlaja, lepo okrašena, in z napisom na deski: »Pozdravljeni tovariši in tovarišice!« Pred prihodom vlaka so se na kolodvor pripeljali mariborski tovariši s posebnim avtobusom in pričakali z domačimi vred vlaka. Ko je vlak pripeljal na kolodvor je gornjeradgonska godba »Mura« igrala v pozdrav taborjanom. Z velikim veseljem so se pozdravili tovariši, dekleta pa so vsakemu taborjanu pripelle na prsi slovenski trak z napisom: »Tabor JSZ v Gornji Radgoni«.

Hitro so uredili domačini lep sprevod, ki je korakal proti župni cerkvi k sv. maši. Na čelu sprevoda je nesel mariborski tovariš rdečo zastavo z belim znakom JSZ na sredi, nato je sledila državna zastava in ob straneh dve slovenski zastavi. Za temi zastavami je korakala godba »Mure«, za njo pa so nosili zastavonoše štiri zastave naših skupin, in sicer z Jesenice, Škofje Loke, Kamnika in Zagorja. Te zastave so po svoji lepoti vzbujale med Gornjeradgončani posebno zanimanje. Sledilo je nato okrog 400 članov Jugoslovanske strokovne zveze iz bližnje in daljnje okolice Radgone. Tako je bilo v sprevodu tudi veliko viničarjev iz okolice Ljutomera in Radgone, v posebno velikem številu so se sprevoda udeležili opekarji iz Borecev, celo trboveljski rudarji so poslali svojega zastopnika.

Ves sprevod je krenil proti cerkvi. Godba je neumorno igrala vso pot in zavladalo je veliko veselje. Nabralo se je ob cesti zelo veliko ljudi, ki so gledali ta, za Gornjo Radgono nenavaden delavski sprevod. Vsi taborjani so napolnili cerkev do zadnjega kotička, pred oltarjem pa so zastavonoše dr-

žali prapore. Ob pol 10 se je pričela sv. maša s pridigo.

Po sv. maši je otvoril tabor tovariš Tomažič. Okrog govorniškega odra se je zbralo okoli 700 taborjanov, nekateri so računali udeležbo še na znatno višje število. Tomažič je ob otvoritvi pozdravil vse navzoče, posebno pa vladnega zastopnika g. okrajnega glavarja, predsednika centrale JSZ in predsednika mariborske ekspoziture tov. Koresa.

Po kratkih uvodnih besedah je podal besedo tov. Sr. Zumru. Predsednik JSZ je stopil na oder burno pozdravljen. V svojem govoru se je zahvalil v imenu centrale vsem udeležencem, ki so omogočili tako lep tabor tik ob meji, posebno pa se je zahvalil skupinam za veliko požrtvovalnost, ki so poslale svoje prapore v oddaljeno Gorenjo Radgono in s tem pokazale tesno povezanost vsega našega gibanja. V nadaljnjih besedah je tov. Zumra podčrtal velik pomen našega delavskega tabora prav ob tem kritičnem mednarodnem položaju, ki se vrši tik ob meji velikega in močnega sosedu. Rekel je, da s tem taborom kršč. soc. delavstvo manifestira za neokrnjenost slovenskega naroda in odločno zavrača vsako uvoženo tujo miselnost preko mosta. S svojim delom in gibanjem bo kršč. soc. delavstvo stremelo za tem, da se notranje socialne prilike v Jugoslaviji uredijo tako, da bo vsak delavec zadovoljen v svoji lastni domovini in s tem uničil vsako tujo propagando. Taka naloga je velikega pomena za mali slovenski narod in tudi v tem narodnem vprašanju je delo Jugoslov. strokovne zveze zelo važno. Kajti vedeti moramo, da pri vsaki delavski svobodni organizaciji sodeluje vsak član idealno in požrtvovalno in da je tako delo res delo žive dejavne skupnosti, torej pravi izraz ljudske svobodne volje. Po tej važni izjavi je bodril navzoče k lepemu delu v korist delavstva samega in v korist slovenskega naroda, ki je narod delovnega človeka.

Po končanem govoru tov. Zumra je stopil na oder tov. Kores iz Maribora. Od zborovalcev prisrčno pozdravljen je govornik poudarjal velik po-

stvarno in ustvarjajočo smer, delavstvu v korist.

Lahko pa delavska strokovna organizacija tudi delavstvu silno škoduje. Taka delavska organizacija bo pa načelno razbijala vse delavske organizacije ne glede na vsakdanje potrebe delavske borbe. Zastavljala bo taka organizacija vse pozitivno delo, in delavska vsakdanja potreba je ne briga prav nič kakor tudi ne delavska bodočnost sama, ampak bo neodgovorno samo napadala, brez ozira na kakovost sredstev, ki se jih poslužuje in uživala na tem, če padajo stare preizkušene delavske strokovne organiza-

men delavske strokovne organizacije, predvsem Jugoslovanske strokovne zveze v sedanjem težkem času in dokazal vsem navzočim, da je rešitev delavstva samo in edino v poštenu delavski organizaciji, ki res živi iz delavstva za delavstvo. V svojem govoru je krepko in odločno zavrnil vsa namerna podtikanja proti JSZ, da je ona nekatoška, nekrščanska pa tja do najbolj premetenega očitka, da v njej prevladuje boljševiski duh. Taka podtikanja izvirajo po različnih ovinkih naravnost iz kapitalističnega tabora, ki se poslužuje take umazane borbe proti JSZ samo zato, ker je zaradi svoje prave delavske poti v resnici nevarna različnim gospodarskim in denarnim mogotcem.

Kot tretji in zadnji govornik je bil tov. Pestotnik, ekspoziturni tajnik v Mariboru, ki se že dober znanec med radgonskim delavstvom po svojih številnih posredovanjih. Iskreno pozdravljen je tov. Pestotnik v svojem živahnem in odločnem govoru opisal vse težave delavstva v tem okraju, od velikega pomanjkanja zaslužka do izredno majhnih plač. Odločno je zahteval, da se prično javna dela, s katerimi naj zaposlijo zelo revne in nujne pomoči potrebne brezposelne. Govoril je o veliki revščini, ki vlada v Prlekiji in bodril vse navzoče, naj z vztrajnim in marljivim delom v Jugoslovanski strokovni zvezi delajo za lepšo bodočnost slovenskega delavstva.

Po govoru je tov. Tomažič zaključil zborovanje in se ponovno zahvalil vsem udeležencem in govornikom. Pozval je taborjane naj po lepem delavskem taboru gredo z novo silo na delo za Jugoslovansko strokovno zvezo in po njej za lepše dni slovenskega delavca.

Po taboru se je takoj razvil sprevod izpred cerkve k gostilni Krempelj, kjer so udeleženci tabora imeli pripravljeno kosilo. Godba »Mure« je igrala zelo pridno in razveseljevala udeležence tako, da smo ji dolžni za požrtvovalnost posebno zahvalo. Po kosilu se je razvila v prijateljskem krogu živahna zabava, med katero je bilo napravljenih veliko novih načrtov za delo JSZ v tem okraju.

Ta tabor, ki je za obmejni pas Slovenije velike važnosti, je bil prav za prav novo prerodenje za tamkajšnje

cije. Jasno je pri tem, da so pri takem delu resno omajane vse težke pridobitve, ki si jih je delavstvo v preteklem času z žrtvijo in trudom pridobilo. Tako delo je za delavstvo silno nevarno in korist od njega more imeti le tisti, ki mu je delavna sila samo gospodarsko vprašanje.

Jugoslovanska strokovna zveza bo hodila svojo pot dalje. Pomagala bo delavstvu v resnem in težkem socialnem vprašanju, odločno pa bo svarila delavstvo pred organizacijami, ki mu s svojim negativnim delom samo škodujejo.

delavstvo. Zaradi težkih socialnih prilik, v katerih se to delavstvo nahaja, so bile razumljive vesti o zelo močni in preračunani propagandi

slovenskemu narodu popolnoma tujo miselnost. Jugoslovanska strokovna zveza je nam tem taboru zbrala vse delavstvo obmejnega pasu od Apaške kotline pa daleč tja dol ob Muri in njenega zaledja. Jasno in odločno je ta delavski tabor poudaril voljo delavstva, da odklanja vsak tuj vpliv

in da hoče JSZ z vso svojo delavnostjo gledati na to, da bo slovenski delavec zadovoljen in srečen na svoji lastni zemlji. Poudarilo pa je delavstvo tudi, da zahteva za svoje uspešno in plodno delo miru tudi v domačem krogu in prav tako odklanja vsako okrnjevanje svobodnega gibanja in namerno razbijanje vrst, ki so sad dolgotrajnega in požrtvovalnega dela. Posebno za mali slovenski narod, ki je odporen proti močnim sosedom le v zdravem in svobodnem delu v okviru obstoječih zakonov, kjer sodeluje za splošen blagor z veseljem vsak posamezni član naroda, je tako delo silno važno in zdravo. Le taki odgovorni ljudje, ki razumejo v celoti srčne utripe naroda in se po njih tudi ravna, vršijo svojo službo na odgovornem mestu uspešno in v korist celote. To širokogrudnost in potrebno razumevanje pričakuje JSZ od merodajnih faktorjev v zavesti, da bo v svojem mirnem delu lahko doprinesla svoj velik delež k lepšim časom slovenskega naroda.

Služba ljudstvu

Uničenje marksistične skupine med delavstvom naj bo ideal borbe nekaterih kot da bi bil marksizem res edini in največji sovražnik delavstva. Na drugi strani pa vemo, da so ljudje s temi željami ponudili usluge našim podjetnikom, jim zagotavljali svojo vdanost ter ponižnost in obenem prosili — podpore za svoje ljudi, češ mi smo pridni.

Uničenje marksizma — služba narodu! Pri tem geslu se spomnimo vseh velikih katoliških politikov, ki so bili resnični demokratje in zaupniki ljudskih množic — ne vrinjenci — in ki se niso pomišljali sodelovati s socialističnimi strankami pri upravi svoje domovine. Tako je bilo dolgo let v Nemčiji in Češki, tako je še danes v Belgiji in na Nizozemskem ter v Franciji, torej povsod kjer pridejo katoliške stranke do politične moči. V vseh teh državah po mnenju naših najmlajših modrecev katoliški politiki niso služili in ne služijo domovini s svojim postopanjem. Bog ve, komu neki? In kakšen grešnik bi bil v očeh naših monopolcev šele dr. J. E. Krek, ki je na velikem zborovanju smehljaje se, dejal: jaz sem marksist! (Dr. A. Ušeničnik, Čas, letnik XXVI, stran 375.), čeprav je pisal protimarksistično.

Ko gre za uničenje svobodnega strokovnega gibanja, je treba iti po vrsti. Krščanski strokovničarji smo zato složno proti vsakomur, kdor napada delavsko združevalno svobodo na katerem koli koncu! Hočemo svobodo zase, privoščimo jo zato tudi drugim.

Nepriistranski ljudje so nam priznali delo na izvajanju oporoke, ki jo je dal Leon XIII. v »Rerum novarum«. O tem je precej vrst napisal tudi dr. A. Ušeničnik v »Casu«, ki smo ga že zgoraj navedli. To naše delo je bilo v najlepšem razvoju, ko so ga pričeli motiti šele tisti, ki jim ni všeč, da je bilo slovensko delavstvo razdeljeno samo v tri skupine. A kljub vsemu verujemo v zmago krščansko-socialistične ideje, ne da bi nam bilo treba uporabljati za njeno zmago kakšna posebna sredstva. Teh se poslužuje samo, kdor nima pri ljudeh zaupanja.

Ugotavljamo: Dvoje vrst ljudi smo. Eni hočemo v znosnem vzdušju čim bolj složno delo za delavske koristi, zavedajoči se, da je kapitalistično urejena družba največji nasprotnik delovnih slojev, peščica drugih pa tega ne vidi, gre svojo zgrešeno pot mimo cilja in napada borca za delavske koristi in pravice.

Ne pohujšujmo se nad slabotnimi ljudmi, ki se boje boja; za zgled si vzemimo močne in odločne, ki se ne boje ničesar!

Strokovna poročila

Tistim, ki se jih tiče, ali misli k novemu francoskemu zakonu o družini

V Franciji je izšel v službenem listu z 30. julija t. l. zakon o družini. Zakon obsega 167 členov in razpade v dva glavna dela: V materialno podporo družini in zaščitne navedbe, ki so administrativnega, juridičnega in kazenskega značaja.

Podpore dajejo država ali poklicna društva. Družinska podpora obstoji:

1. Iz premije za prvi porod. Porod pa mora biti tekom dveh let, odkar je bil sklenjen zakon. Višina podpore se ravna po številu prebivalstva v dotičnem kraju. V krajih izpod 2000 prebivalcev je nižja kakor v krajih nad 2000 prebivalci. Premija znaša od 2 do 3 tisoč frankov.

2. Iz doklad za otroke. Doklade za otroke dobe družine, ki imajo več kot dva otroke. Za drugega otroka znaša 10% povprečne mezde dotičnega okroja. Od tretjega otroka dalje pa 20%. Povprečna mezda je pa v vsakem okraju dvojna in se ravna po številu prebivalcev, kot smo že omenili v prvi točki.

Pri podeljevanju podpor velja načelo popolne enakosti za vse državljane.

3. Iz doklade za mater na domu. Te doklade so deležni vsi delavci in uradniki (vsi, ki prejema plačo), ki stanujejo v kraju z nad 2000 prebivalci, in ki imajo samo enostranski dohodek, t. j. da služita le oče ali le mati. Pogoji je še ta, da ima taka družina vsaj enega otroka, ki je francoske narodnosti. Ta doklada znaša 10% povprečne plače dotičnega okraja. Daje se pa toliko časa, dokler ne doseže zadnji otrok 14 leta starosti. K tem podporam pravijo delavci, da bi se morale še izpopolniti, in sicer vsaka mati, ki se posveti samo družinski dolžnosti, bi morala dobivati premijo, ne pa le družine, ki stanujejo v krajih z nad 2000 prebivalci. Tako zvanih izpodbujevalnih premij bi morali biti deležni tudi očetje z manj kot 6 otroki. Poleg tega bi morali imeti družinski očetje prednost pri podeljevanju služb.

K temu zakonu je priobčil »Strokovničar«, glasilo krščanske strokovne zveze za Alzacijo in Lotaringijo naslednje misli:

Zakon o družini zasleduje namen, da

bi preprečil padeč rojstev v Franciji. Po našem mnenju prihaja večina teh odredb za 50 let prepozno. To se naša posebno na odredbe moralnega značaja, ki jih obsega zakon: Boj proti odpravi plodu, proti nemoralni, proti nenravnosti, proti zlorabi alkohola in slinčno.

Francoska družina je imela svojega največjega sovražnika v nemoralnosti, proti kateri se ni skozi celo polstoletje ničesar ukrenilo, večkrat jo je celo oblast podpirala. Padeč rojstev v Franciji so povzročile manj materialne skrbi kakor pa nepojmljivo zanemarjanje duhovnih sil in pa očitna odvrnitev od krščanskega navedenega zakona.

V višjih krogih, tam, kjer so manj poznali materialne težave, je pričela kriza: Otrok je postal zapreka za lagodnost staršev. Zaradi tega naj ne bo nobenega otroka. V delavskih krogih je nastopila kriza pozneje. Zaradi tega so zahtevale krščanske strokovne organizacije že več desetletij sem izgraditev zakonodaje o družinski dokladi in o družinski plači.

Novi zakon predstavlja brez dvoma velik napor vlade v tej smeri. Samo škoda, da so prišle te odredbe v času, ko vlada vsesplošno svetovna napetost. Nevarnost je, da bo prevladalo v delavskih krogih mnenje, da se vse to podvzame samo zaradi tega, da bi imela država čim več vojakov...

Torej v višjih krogih se je pričelo. Delavstvo je zapadlo tej krizi pozneje, največ zaradi pomanjkanja. Strokovne organizacije so to spoznale in zahtevale od pomoč. Ni je bilo. Kapitalizem je to preprečil ali še boljše oni višji krogi.

Tudi pri nas zahtevamo upoštevanje družin. Dosedaj zadevamo na gluha ušesa. Ali menite, da je rezervar duhovnih sil delovnega človeka neizbraten? Gorje, če se izčrpa. Če zajame kriza tudi najbolj zdrav in odporen sok narodovega organizma, je zdravljenje zelo težko. To dokazuje primer Francije.

Zato, dokler je čas: Družinske plače, družinske doklade in zaščita družine.

50 let zakona o bratovskih skladnicah

Pretekli mesec je poteklo 50 let, kar je izšel zakon o bratovskih skladnicah in ustvaril enotno podlago v rudarskem zavarovanju za ustanavljanje bratovskih skladnic ali kakor so se prvotno imenovale »rudarske bratovščine«. Svoje blagodejno poslanstvo pa vrše že preko 80 let, kajti prve rudarske bratovščine so bile ustanovljene še pred tem zakonom na podlagi občega rudarskega zakona z dne 23. maja 1854. Med najstarejše bratovske skladnice v območju Glavne bratovske skladnice v Ljubljani, pa moremo prišteti ono iz Hrastnika, ki je bila osnovana že 1. januarja 1853 za delavce, zaposlene pri takratni Tržaški premogokopni družbi v revirju Hrastnik-Dol. Povod za njihovo ustanovitev so pač dale posebne nevarnosti, ki so združene z rudarstvom in čut trajnega tovarištva med rudarskimi delavci. V začetku so se vzdrževale bratovske skladnice s prostovoljnimi prispevki članov in podjetij. Bolniško, pokojninsko in nezgodno zavarovanje so predvidevale bratovske skladnice že v svojih prvih pravilih ali »statutih« in je to ostalo tudi v novjšem času, prilagojeno novim razmeram. Višina podpor je bila odvisna od službenega naziva dotičnega člana ali pa od članske dobe. Na splošno so določevale skladnice pokojnino na podlagi dosežene članske dobe, kar velja v bistvu še danes. Člani so bili uvrščeni v več razredov (4-7) in so napredovali po gotovi čakalni dobi. Pred osmim letom se pokojnina ni priznavala, vendar je imela rodbina smrtno ponesrečenega v takem primeru pravico do podpor po najnižjem razredu. Vdova brez otrok je prejela polovico, z 1-5 otroki dve tretjini, z več kakor 5 otroki tri četrtine pokojnine, ki bi pripadala članu. Pri nekaterih skladnicah se je vzelo za podlago pri računanju pokojnine povprečni zaslužek zadnjih treh let, druge so dajale ponesreče-

nim članom ali njihovim svojcem za razred višjo pokojnino. Z zgoraj navedenim zakonom pa se je določila kot najnižja pokojnina po doseženi karentni dobi od 3 do 5 let 200 kron na leto.

Na temelju cesarske navedbe z dne 7. aprila 1914 je bilo s 1. januarjem 1915 nezgodno zavarovanje izločeno iz bratovskih skladnic in prenešeno na novo ustanovljeno Nezgodno zavarovalnico rudarjev na Dunaju. Po prevratu leta 1918. je prevzela to zavarovanje Začasna delavska zavaroval-

Kongres Mednarodne zveze kršč. kovinarjev od 17.-19. avg. v Zürichu

V dneh od 17. do 19. avgusta se je v Zürichu v Švici vršil kongres Mednarodne zveze krščanskih kovinarjev. Kongres katerega so se udeležili zastopniki vseh včlanjenih zvez razven Poljakov, ki zaradi izrednih razmer krize utegnili priti, je vodil predsednik zveze tov. Bertinchamps iz Belgije. V večjem številu so bili zastopniki tov. iz Švice, Belgije in Holandske in Francije. Iz Luxemburga in Ogrske pa po trije delegatje. Za JSZ oziroma »Strokovno zvezo kovinarjev« se je kongresa udeležil naš tajnik tovariš Rozman. Vseh delegatov je bilo 80. Poleg tega so se kongresa udeležili še tov. Serrarens, gen. tajnik Mednarodne zveze kršč. strokovnih organizacij iz Utrechta, tovariš Paulweis, predsednik belgijskih kršč. strokovnih organizacij in drugi podpredsednik Mednarodne zveze krščanskih strokovnih organizacij. Tov. Henseler kot zastopnik MUD v Ženevi in več drugih osebnosti, katere aktivno sodelujejo v delavskem gibanju.

Kongres je bil posvečen spominu tov. Wiebra, prvega predsednika zve-

nica zoper nezgode v Ljubljani in od te je prešlo na Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu z zakonom od 14. maja 1922. Z izločitvijo nezgodnega zavarovanja rudarjev iz sklopa splošnega delavskega zavarovanja v smislu sklepa ministrskega sveta z dne 2. julija 1922, se je upostavilo prvotno stanje. Pravilnik bratovske skladnice z dne 1. decembra 1924, pomeni v razvoju rudarskega zavarovanja novo razdobje, ker je postavil nove temelje, tako glede zavarovalne podlage vseh treh oddelkov, kakor glede dajatev pokojninskega oddelka. V novejši pravilnik od 16. februarja 1935, so bile vnešene spremembe in dodatki, kakor n. pr. v XI. poglavju: Preskrba nezaposlenih rudarskih in topilniških delavcev (od čl. 137. do 144.). Zadnji pravilnik, ki je stopil v veljavo 1. januarja 1938 je v bistvu enak prejšnjemu, vendar je prinesel tudi nekaj važnih sprememb z nekaterimi členi, ki ne odgovarjajo povsem delavskim težnjam in so se zaradi njih trdote predlagali popravki.

Vse moderne države, kakor Anglija, Belgija, Francija, Nemčija, Čehoslovaška, Avstrija, Madžarska, Italija itd., so ustanovo bratovske skladnice kot najprimernejšo obliko organizirane pomoči rudarjem sankcionirale in v času krize, ki je nastopila po končani svetovni vojni kot neizogibna posledica kaotičnih razmer v svetovnem gospodarstvu (razvrednotenje denarja, propadla vojna posojila itd., tudi denarno močno podprle, zato imajo tam zavarovanje postavljeno na solidno podlago. S primernimi ukrepi, ki so že izšli in ki bodo morali še slediti, upamo, da se bodo tudi pri nas ustvarile trdne osnove, ki bodo omogočile trajno funkcioniranje te koristne in priznane institucije, ki se mora ohraniti v svoji sedanji sestavi.

Prednosti rudarskega zavarovanja, ki je ločeno od splošnega zavarovanja zaradi posebnosti in nevarnosti rudarskega dela, mislimo, da nam ni treba dosti naštevati, ker morajo biti vsakemu, ki se zanima zanj, znane, zlasti pa rudarju.

Poslovanje je enostavno in primereno organizirano, uprava znatno cenejša, kar je samo v prid zavarovancem. V upravi bratovskih skladnic so pri vsakem podjetju zastopani delojemalci in delodajalci ter imajo oboji neposredni vpogled v poslovanje. Nadzorstvo nad vsemi posli bratovskih skladnic izvaja rudarsko oblastvo na sedežu glavne bratovske skladnice; pri nas torej Rudarsko glavarstvo v Ljubljani. Spore, ki nastanejo med zavarovalnimi člani na eni in bratovskimi skladnicami na drugi strani zaradi podpor ali odškodnin ob boleznih, nezgodah, onemoglosti, starosti, smrti, v kolikor so le-te poslednje dolžne dajati, rešuje in je pristojno Rzsodišče rudarskega zavarovanja v Ljubljani.

Vsakega rudarja in topilničarja dolžnost je, da dobro pozna določbe pravilnika o bratovskih skladnicah, ki podrobneje navaja vse pravice in tudi dolžnosti, ki izvirajo iz njegovega članstva pri tej ustanovi, kajti le s sodelovanjem vseh bo mogoče obdržati sedanje pridobitve in jih še izpopolniti časovnim razmeram primerno.

Rudarskemu zavarovanju želimo, da bi napredovalo in obhajalo še mnoge jubileje ter kličemo z rudarskim pozdravom: Srečno.

en.

ze in tov. Franc van Velica, tajnika zveze, kateri je letos umrl. V četrtek 17. avgusta je vsa delegacija šla k sv. maši, katera se je brala za pokojna tovariša v cerkvi Naše ljube Gospe v Zürichu. Po sv. maši pa se je začel kongres.

Poleg drugih važnih vprašanj sta bila na dnevnem redu dva zanimiva referata. Prvega je podal tov. Paulweis iz Belgije, in sicer »Krščansko strokovno gibanje napram totalitarnim sistemom«. Referat je bil posebno za naše razmere izredno važen in zanimiv in ga bomo skušali dobesedno priobčiti. Nič manj ni bil zanimiv tudi drugi referat o položaju kovinske industrije v svetu, katerega je podal ing. H. Mansien iz Belgije.

Tudi vsa ostala poročila so bila zelo zanimiva. Kongres je pokazal veliko razgibanost in delo zveze. Za prihodnjo šteto Delavske pravice bom pripravil za priobčitev referat in podrobna poročila o kongresu samem, dalje razgovore s posameznimi zastopniki in o vsem, kar je bilo na tej poti zanimivega.

J. R.

Po naših krajih

Hrastnik

Pod kolesje jamskega vozička je prišel mlad delavec (začetnik) Gorenc; zmečkalo mu je stopalo in porezalo nekaj prstov na nogi. — Da se je nesreča pripetila je krivda, da je omenjeni polnilec vozičkov pri jašku, hoteč doseči večjo storitev vozil po položni progi po več polnih vozičkov hkrati; pri križišču pa, kjer jih je hotel naravnati v pravo smer, ga je doletela nesreča in je prišel pod kolesje. Seveda, si bo nesreče in morebitne trajne pohabljenosti kriv sam, ker je vozil preveč vozičkov hkrati, priganjači pa, ki jim ubog trpin za borno plačo nikoli ne doseže zadostne storitve, si bodo lepo umili roke nad krvjo nedolžnega. — Pripominjamo, da je bil ravno tam zaposlen rudar (sedaj brezposelni) Koeman, ki je bil zaradi premalenkosti (?) storitve po § 26. Službenega reda odpuščen (glej Delavsko pravico dne 20. julija t. l. št. 30).

V zadnji številki »Delavske pravice« beremo ponatis iz Tovarniškega vestnika, v katerem nekdo toži o pomanjkanju delavstva v rudarski stroki. — Pripominjamo, da je v našem revirju vedno dovolj proslincev, ki že leta čakajo, pa ne pridejo v poštev.

V našem revirju se zadnji čas, v kljub določilom kolektivne pogodbe plačuje delavce na odkopih pod gosposko dnino po doseženih storitvi (prim. 31, 32 din) in še slabe prilike (slaba progna, slab zrak, velika uporaba streljiva...) nezadostno upoštevajo in tako očetje številnih družin, kot živina garajo za plače, ki niti za prehrano ne odgovarjajo, inozemski kapitalisti pa veseljačijo na račun stradaljočih naših družin! Spreglejte prizadeji nacionalni gospodje! Stavka, ki so jo za te in še mnoge druge krivice pričeli rudarji na lastno pest 26. julija in so jo zaupniki (vsí socialisti) ustavili z neštevili obljubami in z grožnjami, da odlože svoje zaupniške mandate (mesta), če se ne prične z delom, je dokaz krivičnih razmer in nezaupanja do teh marksističnih »führerjev«, vendar pa ne razumemo, da delavstvo ob volitvah delavskih zaupnikov daje zaupnico njim, ki so že tolikokrat pokazali, da nimajo smisla za izboljšanje socialnih razmer trpečega delavstva, temveč jim je samo do širjenja zmotnega Marksovega nauka. — **Kjer ni Boga, ni poštenosti!**

Vse tovariše opozarjamo, da se sestanke 20. t. m. zaradi premale udeležbe ni vršil. Vabimo Vas, da se udeležite širše seje, ki bo 27. t. m. in sestanka 17. septembra, na katerega bomo povabili nove izvoljene referenta naše Strokovne zveze rudarjev, tov.

Križnika, ki nam bo poročal zanimivosti in delo našega krščansko socialističnega gibanja. Uredite svoje delo in ostala pota tako, da nam bodo ostali vsaj dve urici v mesecu za strokovno izobrazbo (t. j. prvo nedeljo po 15. in zadnjo nedeljo v mesecu, po rani sv. maši). **Delajmo vsi, da se naše v nebo vpijoče razmere izboljšajo, ali pa, če tako hočete, molče nosite vedno težji jarem brezvernega in brezvestnega kapitalizma!**

Ob priliki zadnjega izplačevanja pokojnin rudarskim upokojevcem dne 1. avgusta t. l. je bilo med njimi mnogo ugibanja zaradi tega, ker so dobili izplačane manjše zneske, kakor jih imajo zapisane na izplačilnih listkih. Kmalu so zvedeli zakaj tako, ker je zmanjkalo drobiža po 50 in 25 par, se izplačujejo samo okrogli zneski, kar je bilo opaziti tudi pri izplačevanju bolezenskih šihov.

Upamo, da ta odtegljaj ne bo dolgo trajal in se bodo mogli zopet izplačevati polni zneski, ko pride novi drobiž v promet.

Drugi tudi nepričakovani odtegljaj za upokojeince je prišel z novo uvednim davkom za narodno obrambni sklad, ki se je pričel pobirati s 1. julijem t. l. Zaradi lažjega obračunavanja in izplačevanja pokojnin, plačujejo upokojeinci ta davek za tri mesece skupaj in se bo odslej odtegnil vsako četrtletje, kakor je bilo s posebnimi razglasi pojasnjeno.

Celje

Hudo zanimive reči smo brali v eni zadnjih številki »Delavske politike«. Pod »Celje« je namreč prinesla članek o razmerah v delavski zbornici, sosvetu, prerivanjih zaradi stanovanj, o neki nezadovoljnosti in celo odstopih. Pa še troje imen je bilo zapisanih: veliki strokovničar Fr. Kranjc, agilna Nežka in nova stanujemalka v Delavski zbornici Ančka Zvar. Zanimivo pri tej zadnji je to, da menda slovi po svojem podpisu (z Nežko vred menda!) na vlogi, ki so jo pred časom poslali ministru v Belgrad in v katerem želijo imeti v svojih rokah Delavske zbornice in to zaradi nacionalnih ozirov. (Ali katoliški in krščanski niso bili omenjeni?) Ti presneta reč! Le odkod se take reči zvedo... In da se kregajo med seboj? Ni mogoče! To je pa pomota. Vsaj tam pri njih je vendar disciplina na prvem mestu. Kregamo se mi, ki smo še vedno tako neumni in se gremo demokracije. Tam pa je red in zato je nemogoče, da bi se kregali in zaradi nezadovoljstva odstopali. Saj gre vendar vse v redu. Če to ni res, potem vendar ne bi mogli zapisati v »Slovenskega delavca« Mi,

danjega življenja, ki je v mnogočem drugačno od našega, tisočletni žrtveniki, časopisi, ki jih tiskajo maloštevilni misijonarji sami, drobne fotografije iz japonsko-kitajske vojne, ki na nevsihljiv način kažejo vso njeno grozotnost (od bombardiranj razmesarjene, osmojene in zmaličene človeške žrtve, ruševine). — Poročevalec »Delavske pravice« je sklenil obiskati škofa, ki se je tudi mudil na kongresu, duhovnika evangelske preprostosti in skromnosti in v kratkem razgovoru dobiti površno sliko o borbah za Kristusa, pa tudi o političnem položaju v njegovi domovini. Da bi si zagotovil sprejem, se je telefonično obrnil na predstojnika tistega samostana, kjer je škof stanoval. Ko se mu je poročevalec »Delavske pravice« predstavil, je g. predstojnik dejal, da bo težko kaj sprejemom, ker je škof preveč zaposlen in bo dalj časa doma; naš dopisnik je nato dejal, da se ne mudi in da prosi za sprejem pač za tedaj, ko se bo škof vrnil in ko bo imel čas, čeprav šele čez štirinajst dni. G. predstojnik je razgovor nadaljeval nekako v tem smislu, da sta bila pri škofu že poročevalca »Slovenca« in »Slovenskega doma« in da dopisnik »Pravice« lahko prebere njune članke, jih skrči in tako priobči v »Pravici«.

Sedaj pa nekoliko o Kuretovi »Igrji o kraljestvu božjem«. Igra je po svoji vsebini (verska), obliki (sodelovanje gledalcev z odrom) kakor tudi obsegu (masovna) nekaj docela novega. Zahtevala je mnogo priprav in arrangementa. Zato smo z veliko radovednostjo pričakovali njene uprizoritve. Priznati moramo, da smo bili glede uspeha pred uprizoritvijo precej skeptični, da pa

vstajamo in vas je strah... Kar se pa Kranjčevega dolgoletnega članstva pri JSZ tiče, bo pa treba poslati v »Delavsko politiko« popravek. Ni namreč res, da je bil gospod Kranjc dolgoletni član JSZ, res je namreč, da je samo za kak mesec plačal članarino, na sestanke pa sploh ni mogel iti, ker je bil v tistem času vedno na promeni z detektivskim romanom ali srbskim časopisom pod pazduho. Da je pa danes postal zeleni predsednik, pač ne zamerimo. Skrit talent, kaj hočemo? Prav isto je z Nežko! To vam je cel sosvet! Gotovo se imajo socialisti njej zahvaliti, da so s tablo in »Delavsko politiko« vred morali romati v notranje prostore in danes njihov časopis prav tako ponižno kuka skozi okno na cesto kakor naša »Delavska pravica«. Pa še človek ni miren. Kaj vemo, če se sosvet ne bo spravil še na to »strokovno« plat. Kar se pa še nas tiče, je treba naznaniti žalostno vest predvsem vsem znancem, prijateljem in somišljenikom, da nam je uprava »Delavske zbornice« odpovedala sobo v zgornjem nadstropju. Dan selitve še ni določen. Taka je torej naša in njihova zadeva v Celju. Eden vstaja, drugega je strah. Samo — kdo je eden in kdo je drugi, to bi bilo še zanimivo povedati!

Guštanj

Preteklo nedeljo smo imeli v Guštanju skupen sestanek z drugo delavsko organizacijo. Sestanka se je udeležilo srednje število delavstva, ki so z navdušenjem sprejeli dva govora, v katerih sta govornika, Jurač in Skobljanski pokazala na živ način položaj delavstva z ozirom na družabno življenje kakor svojo moč in zavednost, brez katere ni ničesar. Seveda se je pri tem omenila tudi brezbriznost gotovega dela delavstva v jeklarni, ki čaka samo na dobrote, ne položi pa nobenega truda v izboljšanje. Spričo velikega števila delavstva je odstotek organiziranih izključno premajhen. Mi stojimo namreč na stališču, če velja kolektivna pogodba za vse delavstvo, potem bi morali biti tudi vsi organizirani. To bi bilo možato in častno! Velike naloge nas še čakajo. Izvesti hočemo bolniški podporni fond, pa tudi kolektivna pogodba bo le takrat imela svojo veljavo, če bodo stali za njo vsi delavci. Zato v organizacijo! Naša JSZ se bo borila za naše izboljšanje. **Delavci iz jeklarne: v njene vrste!**

Škofja Loka

V nedeljo 20. t. m. je imela naša traška skupina tekmilcev svoj sestanek v gostilni »Plevna«. Sestanek je bil še precej obiskan, vendar želimo od celotnega delavstva malo več zanimanja. Tov. Marica Končanova je otvorila sestanek ter pozdravila zastopnika oblasti in zastopnika centralne tov. Stibelja Gašperja. Nato nam je zastopnik naše matice orisal kratek pregled sedanjega stanja delavstva v

Sloveniji, kakor tudi delo gospodarskih krogov in kartelov. Videli smo, da je proti trdni organiziranosti kapitalistov vseh svetovnih nazorov, mogoč odpor in obramba delavstva samo v skupnosti, to je, da se vse delavstvo organizira. Le tako, če bomo v Sloveniji do zadnjega delavca poskrbeli, da se bo organiziral, bomo preuredili sedanje stanje in s svojo močjo vplivali na vse faktorje, ki nam delajo krivico. Za lepe besede je govornik žel odobravanje, predsednica Marica pa je zaključila lep sestanek. Razšli smo se v trdnem prepričanju, da bo vsak v svojem okolišu poagital za našo JSZ.

Vsem bližnjim gorenjskim skupinam. Skofjeloška skupina namerava 5. septembra prirediti v Crngrobu »socialni dan«. Namen tega dne bo, da dobimo pri predavanjih in debati idejne moči za naše bodoče delo. Že sedaj opozarjamo vse bližnje tovariše in tovarišice iz bližnjih gorenjskih skupin na ta dan. Ves program in potek tega dne bomo objavili v prihodnji številki Delavske pravice.

Kočevje

V četrtek 10. t. m. so se v »Tekstilni tovarni sukna d. d.« v Kočevju vršile volitve delavskih obratnih zaupnikov. Rezultat volitev je pokazal, da uživa JSZ splošno zaupanje.

Za Kočevje in kočevsko delavstvo je gotovo to presenečenje, obenem pa tudi dokaz, da pošteni delavski borci med kočevskim delavstvom še niso izgubili zaupanja. Podčrtati pa moramo pri tem še to, da so gotovi ljudje na vse mogoče načine skušali doseči, da bi se naša kandidatna lista onemogčila.

Volilni odbor je namreč naši kandidatni listi določil rdečo glasovnico. Polovica volilnega odbora je z namerščencem proti temu protestirala; kljub temu pa tega niso hoteli popraviti. Šele na ponovne proteste in na zahtevo zastopnika podjetja so to popravili. Pisali smo nato »Delavski zbornici«, naj nam pošlje namesto rdečih bele glasovnice, toda zbornica tega ni izvršila. Potrebna je bila osebna intervencija in je moral predstavnik naše kandidatne liste iti osebno v Ljubljano po bele glasovnice. Ker ni imel pooblastila od volilnega odbora, da bi to gradivo dvignil, mu ga seveda niso izročili, pač pa so obljubili, da ga pošljejo ekspresno po pošti. Tako se je tudi zgodilo.

Volitve so potekle v najlepšem redu in je delavstvo v kljub temu, da že več let ni bilo volitev v tem obratu, pokazalo veliko zrelost in pravilno izvršilo svojo volilno dolžnost.

Od 177 volilnih upravičencev se je volitev udeležilo 156 volilnih upravičencev. Med omni, ki niso volili, je precej mladoletnih, odsotnih in bolnih, tako da lahko računamo, da je bila udeležba 90%.

Vtisi in misli ob kongresu Kristusa Kralja

(Nadaljevanje.)

V uršulinskem samostanu je bila odprta razstava sodobne slovenske cerkvene umetnosti. Razstavljene so bile umetnine iz vseh glavnih panog upodabljaajoče umetnosti: arhitekture (cerkvene posode in oprema, paramenti: plašči, bandera, zastave; stavbna arhitektura), kiparstvo in slikarstvo (platno, načrti za freske; steklo: Klein) ter celo mozaika (cerkev sv. Petra v Ljubljani: H. Vurnikova). Predvsem so bili zastopani bratje Pengovi (St. Pengov: Bled), Vurnik, Plečnik (pogrešali smo osnutkov njegovih novejših cerkva) in Kregar. Od bratov Kraljev sta razstavljena v celem dve sliki (slikarja primorskih cerkva?). Poznavalce in ljubitelje umetnosti razstava docela ni zadovoljila tudi zaradi tega, ker so večji del razstavljenih predmetov že videli na istem mestu ob evharističnem kongresu. Za tuje pa je bila seveda novost in prijetno presenečenje. — Sredi kongresa je odprl prav tam v risalnici svojo misijonsko razstavo kitajski škof msgr. Ceng. V nasprotju s »Spansko razstavo«, ki je bila že po svojem gradivu nujno kričča, je bila ta, prijetno domača. Kdor jo je obiskal, ga je za hip prevzelo skrivnostno čudovito življenje daljnje Kitajske. Razstavljene so bile vezanine s pisanimi pričji in cvetjem izrednih oblik, obleke, ki so razodevale smisel za umirjenost barv in podrobnost, slike pravljinih pokrajini, predmeti iz vsak-

smo bili v soboto zvečer prijetno iznenadeni, kajti igra je na splošno odlično uspela. Obdržala je vseskozi ravno vzvišene liturgije in je s svojo preprosto, a bogato vsebino osvojila srca gledalcev, da so ji nehote pazno sledila. K ljudski jasnosti je pripomogla še trdna in skladna gradnja (sedem naglavnih grehov), ki se v zadnjem delu precej omaja. Dobro so izvršili svoje vloge nekateri solisti: Michael, Antikrist, domalega vsi naglavni grehi, tudi zbor angelov je ustrezal. Manj posrečeni so bili ponekod zbori vernih in posvetnih — zlasti zadnji —, preveč blede, enolični in premalo razgibani so bili pomagači naglavnih grehov. Zelo dobro zamišljena je bila razpredba odra (oder, jambor, trdnjavski stolp), slikovit je bil **prihod nove krščanske mladine**, ki je **namredil konec igre simbolično metafizičen in ne psihološko osnovan**, k slogu igre so se prilegali godbeni vložki gospoda H. Svetela, za ljudske pesmi, ki so se pele, so bile izbrane najbolj priljubljene in najlepše, tudi iluminacija je delovala precej točno. Največja in najbolj vidna napaka igre je v avtorjevi zasnovi: **staknil je namreč dve časovno si zelo oddaljeni dramski vrsti: srednjeveški misterij in sodobno zborna deklamacija**. V prvem delu se Kuretu pozna, da ima precej daru, smisla in vaje: so gotove partije, ki so miselno zgoščene in plastične, dramatično učinkovite in avtor je v njih zadel včasih prav dobro slog (izraz) srednjeveških misterijev. V drugem, krajšem končnem delu nas manj zadovoljuje tudi zato, ker postane preveč govorniški. Ideja, da bo nova krščanska mladina prerodila svet, je prav

lepa, udeještenja in uprizarjanja vredna, toda med obema naznačenima deloma bi bilo treba ustvariti postopen in naraven prehod, ki ga pri Kuretu ni. Zelo težko je položiti Antikristu in usta besede: »Kristjani! Zmagujem, ker ste vi nevedni zmage!... Kristjani! Vladam, ker poznate Boga le takrat, ko ste v stiski!« in podobno, kot je to storil prof. Kuret. Po našem bi igra vse bolj prišla do veljave in polnosti in bi vse bolj prepričevala, če bi se prvi element (misterij) kar nadaljeval in zaključil s **človeškim očiščenjem, ki bi bilo motivirano**.

Inteligenčno zborovanje KA v Delavski zbornici v soboto, 19. julija, je bilo sklicano z namenom, da se slovensko katoliško izobraženstvo informira o razcepjenosti v katoliški skupnosti in da se manifestira želja splogi in edinosti, torej z namenom, ki je hvale vreden, kajti tudi mi želimo iz srca, da bi že vendarle enkrat drug drugemu pogledali odkrito in pošteno v oči, ugotovili, kaj nas loči in si zopet bratovsko segli v roke, da zastavimo skupno vse sile za razširjanje kraljestva Kristusovega na zemlji. Udeležba na zborovanju je bila prav lepa, govorili so gg. dr. Capuder iz Ljubljane, dr. Hohnjec iz Maribora in nadškof dr. Ujčič iz Belgrada. Na koncu je govoril še p. Ledit o Španiji.

Neradi se spuščamo v ponavljanje nekaterih misli, ki so jih povedali prvi trije govorniki, toda padle so za vestno nekatere tako **težke obdolžitve** in na tako širokem javnem forumu, da nam ni mogoče iti mimo njih. Citati, ki jih navajamo, so vsaj smiselno točni.

(Dalje prihodnjič.)

Prepričani smo, da bi bil rezultat precej enak tudi v drugi tekstilni tovarni, ako bi šli na volitive oz. vložili kandidatno listo. Te volitive so nam v neizpodbiten dokaz, da delavstvo odklanja vsako nasilje in grožnje ter se je tudi tu postavilo v vrsto tistega delavstva, ki se bori za svobodo in neodvisnost delavskih strokovnih organizacij, posebno pa naše JSZ.

Zagorje

V nedeljo 27. t. m. ob 9 dopoldne bo v dvorani Zadrúžnega doma splošni članski sestanek za vse člane skupine. Vse člane opozarjamo, da se sestanka sigurno udeležijo v polnem številu. Poročalo se bo o obnem zboru Strokovne zveze rudarjev in njegovih sklepov, dalje o intervenciji pri TPD glede apneničarjev. Sestanka se udeležijo tudi zastopnik centrale tov. Filip Križnik. Vsak naj poskrbi, da bo sestanek dobro obiskan.

Vpisovanje v drž. meščansko šolo bo 1., 2. in 4. septembra, vsak dan od 8. do 12. ure. V prvi razred se smejo vpisati učenci, ki so dovršili štiri razrede ljudske šole brez slabe ocene ali učenci, ki so dovršili kak razred višje ljudske šole. Njihova starost 1. januarja 1939. leta ne sme presegati 14. leta. K vpisovanju naj prinese vsak učenec zadnje šolsko izpričevalo, krstni list in davčno potrdilo. K vpisovanju v II., III. in IV. razred naj prinese vsak učenec zadnje šolsko izpričevalo o uspešno dovršenem razredu meščanske šole. Popravni izpiti bodo 29. avgusta 1939 ob 8. uri. — Upraviteljstvo. Vse člane opozarjamo, da se naj

ravnajo v vseh ozirih po navodilih poslovnika za podporni fond. Poslovník za podporni fond velja za vse enako, to je za primer bolezni ali brezposelnosti, od 7. dne naprej do 4 tednov. Te ugodnosti se v tem primeru poslužijo vsakdo, kdor ima svojo članarino pri organizaciji v redu poravnano. Odbor, ki ste ga izvolili in mu dali zaupnico, se mora v vseh takih primerih ravnati po poslovníku. Zaradi tega želi odbor, da točno plačujete članarino in opozarja vse tiste, ki so v zaostanku, da zaostalo članarino poravnajo svojemu blagajniku do 1. septembra. V pravilih JSZ je člen, ki pravi, da se zaostanek treh mesecev smatra za izključitev, vendar mora član vse zaostanke organizaciji poravnati. Apeliramo na vse člane, da ne delajo odbornikom nepotrebnega dela in skrbijo. Zavedajmo se vsi, da smo člani močne in svobodne krščanske socialne delavske organizacije, ki se bori za pravice vsega delavnega ljudstva, za svobodo in demokracijo. To naj velja vsem, ki nas nočejo razumeti! Nam članom pa predvsem, da skrbimo, da se bodo naše vrste v Zagorju še povečale!

Trbovlje

Strokovna skupina ima svoj redni sestanek v ponedeljek 28. t. m. ob 5 popoldne v prostorih tajništva. Na tem sestanku bo predaval g. Kač, duhovni vodja skupine. Odbor skupine je vsem zaostankarjem na članarini poslal opomine, da poravnajo zaostalo članarino. Vsi, ki se temu vabilu ne odzovejo, jih je odbor primoran s tem mesecem izključiti iz staleža članstva.

Razgledi

Napetost v zvezi z Gdanskom je še vedno enako ostra. Med Poljaki in Nemci so v Gdanku dnevno spopadi. Tudi na gdansko-poljski meji so neprestani zapletljaji. Nemško in poljsko časopisje z napadi ne preneha. Poljaki opozarjajo Nemce, da so Slovani nekoč živeli do Berlina. Nemški časopisi groze Poljakom, da bo njihova država razkosana že četrtri v zgodovini.

Splošna napetost po Evropi in v svetu dokazuje, da ni samo okrog Gdanska nevarnost vojnih zapletov. Mnoge male države se boje za svojo samostojnost. Mnogi časopisi so pisali v zvezi s sestankom med Cianom, Hitlerjem in Ribbentropom, da so na tem sestanku govorili tudi o jugo-

vzhodnih državah in Balkanu. Nemško časopisje ne prizna, da bi bila Madžarska v nevarnosti za svoj obstoj.

Pogajanja v Moskvi se nadaljujejo prav hitro. O poteku pogajanj časopisi ne poročajo nič določnega. Verjetno je, da bo spricho težkega mednarodnega položaja, ki zahteva rešitve v nekaj tednih, kmalu znan rezultat pogajanj v Moskvi. Odločitve bodo v vsakem pogledu zelo važne za nadaljnji razplet svetovne krize.

Od Hitlerjevega govora dne 27. avgusta mnogi časopisi ne pričakujejo nikakih presenečenj in napetem političnem ozračju. Do konca tega meseca bo v Evropi pod orožjem mobiliziranih nad 10 milijonov mož. Neopazeno se med tihim in prikritim mobiliziranjem v vseh državah vrše za kulisami tudi še razgovori med diplomati. Angleška opozicija vprašuje Chamberlaina, o čem se je razgovarjal njegov dobri osebni prijatelj lord Kemsley s Hitlerjem, katerega je obiskal pretekli teden.

Kam se bo obrnila Španija po končani državljanski vojni, ugiba časopisje. Priključitev na os Rim-Berlin po sestanku med Cianom in Francmom ni bila objavljena. Desničarji menijo, da je to zahvala Franca za pomoč francoskim in angleškim desničarjem, ki so ga ves čas vojne prikrito in ne-prikrito podpirali. Pravilno poudarja angleška opozicija, da se Nemčija in Italija želita ravno nevrtnosti Španije, ker je nevrtnost zanje najugodnejša. Luke in letališča bi obe državi še vedno lahko uporabljali, kar bi bilo zanj največje koristi. Drugega od vojne izmognane in obubožane Španije ne moreta pričakovati. Če pa bi Španija postala odkrit zaveznik osi Rim-Berlin, bi Francija in Anglija lahko napravili s sedanjo Španijo kratek obračun, ali pa bi zopet morali dosedanj zavezniki priti na pomoč, kar bi njihove sile razbilo v korist Francije in Anglije. Notranja razbitost Španije pa je sedaj še večja kot med državljansko vojno, ker so nastale zelo hude razprtije med številnimi desničarskimi gibanji.

Popravek

Tiskarski škrat si je v članku »Vzorna službena pogodba« v zadnji »Delavski pravici« dovolil napako, ki so jo gotovo bralci sami že popravili. Začetek članka se mora glisati: »Delavska politika« je z dne 10. avgusta (in ne oktobra) prinesla naslednjo službeno pogodbo med »Delavsko zbornico« v Ljubljani in referentom g. Preželj Francetom. Uredništvo.

Bohinjski teden

V dneh od 7. do 13. avgusta, so se, kakor smo omenili že v zadnji številki, zbrali v Bohinju v velikem številu mladi slovenski inteligenti, ki jih prištevajo v tako imenovano »tretjo skupino«, na kulturno-socialnem tečaju, ki ga je priredilo Slov. kat. akad. društvo »Zarja«.

Program, ki so si ga zastavili mladi inteligenti in ga v tem tednu predelali, je bil zelo bogat in našim stremljenjem blizu. Podrobno so obdelali človeka in njegovo svobodo in skušali najti v slovenskih razmerah in današnjemu času pravo mesto teh dveh vrednot. Katolicizem in sodobni katoličani morajo v današnjem času prav posebno poudariti popolno nedotakljivost dveh osnovnih načel krščanstva: da je človekova osebnost po božjem in naravnem zakonu sveta in nedotakljiva, kakor tudi svoboda, ki dobiva v današnjih prilikah zopet naravnost simboličen pomen in vrednost.

V Bohinju smo se znova prepričali, kako veliko škodo so storili slovenskemu krščanskemu občestvu oni, ki so po najrazličnejših poteh razbijali slovensko mladinsko gibanje in ovirali njegovo delo. V veliko zadovoljstvo moramo ugotoviti in povedati, da ga niso zatrli in da se obeta znova vzpeti do velikih oblikovalnih in ustvarjalnih moči. Tristo mladih ljudi, ki so se letos po veliki večini že drugič zbrali pri delu v Bohinju, pomenja gotovo lepšo in bolj pozitivno plodno dobo v slovenskem krščanskem občestvu. Mi, slovenski krščanski socialisti pričakujemo od vseh teh mladih slovenskih in krščanskih ljudi mnogo smisla in volje za delo, ki bo dvigalo ugled in vrednoto slovenskega krščanstva in spoštovalo najbolj osnovna božja in naravna načela.

Od referatov moramo omeniti zelo zanimivo predavanje našega prijatelja in sodelavca E. Kocbeka: Oseba, vidik javnega življenja, v katerem je nakazal pot personalizma, dalje referate dr. S. Gogale, dr. I. Canjkarja, prof. Solarja in prof. I. Vodnika. Posebno referat dr. S. Gogale o vzgoji k svobodi, nam je vsem globoko segel v notranjost in odprl čisto nove poglede v našo slovensko katoliško »duhovno svobodnost«.

V debati je bilo sproženih mnogo zelo zanimivih vprašanj, ki so od vseh strani skušala osvetliti predvsem naš slovenski katoliški problem. Obenem samem — ponižnosti, ki jo je tretji skupini, v katero se prištevamo posredno, končno tudi mi slovenski krščanski socialisti, svetoval in priporo-

Kdo je kriv?

Pri nas se je po okrožnici »Rerum novarum« mnogo delalo... Storiло pa se je več za kmeta kot za delavca... Seveda tudi voditelji niso vedno brez krivde. Nesocialno teženje za dobičkom v zvezi z osebnimi nasprotji je napravilo v tem pogledu mnogo zla. Delo za delavca je vsekako težje... in ni lahko pridobiti delavca za krščansko-socialistične ideje. Zdi se mi, kakor da bi hoteli streči z njimi le kapitalistom in jim očuvati gospodujoči položaj. Delavsko vprašanje je mogoče zares rešiti le internacionalno.

Ze prej, a še bolj po dr. Krekovi smrti se je močno čutilo še neko drugo zlo. Takozvani kapitalisti, kar jih je zastopnikov liberalnega gospodarstvenega sistema, se sploh niso nič menili za Leonovo okrožnico in gospodarili posledje kot prej po načelu čim večje rentabilnosti, brez ozira na evan-geljske resnice.

Pri nas je delala težava še politika. Delavci bi bili radi nastopali samostojno, da bi sami s svojimi zastopniki branili delavske zahteve. SLS je temu nasprotovala... Umljivo je, da si žele delavci svojih zastopnikov... Zato ni čudo, da je odtujenje raslo in da ta in oni niti ni prav mogel med delavce, če bi bil tudi hotel. Delavci bi ga nezapudno sprejeli, a kjer ni zupanja, ni mogoče pravo delo.

Kljub vsemu temu bo pa treba priznati, da nismo storili za delavce, kar bi bili vendarle mogli. Zato smo majhnega števila krščansko-socialističnega delavstva vsaj nekaj krivi tudi mi — nostra culpa.

Iz članka »Kako smo Slovenci izpolnili naročila okrožnice »Rerum novarum«, dr. A. Ušeničnik, Čas, letnik XXVI.

čal nekdo, imamo svoje pomisleke in menimo, da smo v tem pogledu v slovenskem krščanskem občestvu bili vedno v prvih vrstah. Vprašujemo se, zakaj bi še kdo drugi ne bil bolj ponižen?

Sredino vseh misli bohinjskega tedna je gotovo predstavljala misel dr. S. Canjkarja, o novem slovenskem krščanskem tedniku po vzorcu francoskega »Temps présent«, kjer bi lahko slovenski katoliški inteligentje in sploh slovenski krščanski ljudje svobodno pisali o vseh važnih vprašanjih v luči širokega in svobode polnega krščanstva. Z veseljem smo vsi pozdravili izjavo g. ravnatelja Mohorjeve družbe, da se da z Mohorjevo družbo o tem važnem vprašanju razgovarjati. Sedaj samo vsi želimo, da postane misel — dejanje.

O Bohinjskem tednu moramo vkljub najrazličnejšim podtikavanjem od strani uradnih reči, da je bil velik in pomemben dogodek v slovenskem in krščanskem občestvu. mkv.

Zapiski

T. S. iz J. Vprašujete nas, če je gospod referent »Delavske zbornice« v Ljubljani, Preželj France, objavil v kakšnem časopisu svoje vtise ali celo kakšen svoj »pozdrav« ali govor o priliki prireditve »Kraft durch Freude« v Hamburgu, ker bi Vas ta zadeva zanimala.

Na žalost Vam moramo odgovoriti, da nismo v nobenem slovenskem časopisu mogli zaslediti kaj podobnega. Nemških časopisov pa ne beremo!

Nerodna zadeva. Na viničarskem taboru pri Kapeli je govoril tudi znani g. Peter Rozman. Med njegovim govorom so se oglasili viničarji sami in mu klical: »Kaj nam boš ti govoril, ko smo ti pa viničarji kupili grunt!« Pri-zadeti je bil zato zelo slabe volje in jo je po svojem govoru takoj odkuril.

Malo preveč. »Slovenski delavec« piše, da je bilo na viničarskem taboru pri Kapeli 2000 zborovalcev. Očividci pravijo, da je ena ničla gotovo preveč. Bralci »Slovenskega delavca« so veliki reveži, ko morajo čitati poročila o napihnjenem balonu.

Delavci vzdržujejo sami s svojimi prispevki Delavsko zbornico. Prav-tako vzdržujejo s prispevki svoje svobodne strokovne organizacije. Prvo vzdržujejo po zakonu, to se pravi, da je prispevek obvezen, ker se jim odteguje pri plačah s prispevki na zavarovanje in davek. Svobodne strokovne organizacije pa plačujejo delavci prostovoljno. Katera izmed teh dveh delavskih ustanov je sedaj pravi in resnični izraz delavske volje? Mi mislimo, da strokovne organizacije, v katerih so delavci prostovoljni člani. To vprašanje je zelo važno pri razmotrivanju o odnosjih med Delavsko zbornico in strokovnimi organizacijami. Potrebno je zato, da vlada med tema dvema ustanovama najlepše soglasje, da ena drugo dopolnjujeta in tako ustvarjata pravo in resnično delo za podvig delavskega stanu. Sedaj pa je, kar je popolnoma razumljivo, to soglasje porušeno. Mi vemo le to, da Delavske zbornice ne bi bilo, če bi ne bilo strokovnih organizacij, katere je ustanovilo delavstvo samo in je Delavska zbornica le pridobitev svobodnih delavskih organizacij. Prav zaradi tega je dolžnost Delavske zbornice, da ona ustvari zdrave odnose med njo in delavskimi strokovnimi organizacijami. Zato so se in se bodo delavske strokovne svobodne organizacije borile, da bo Delavska zbornica ostala res pravi izraz volje tistih ljudi, ki jo v resnici vzdržujejo. Če pa to ne gre naravnim putem, je pač treba iti na volitive, da dobi Delavska zbornica pravi odbor. Morda je bila ta »ugotovitev« te dni vendarle potrebna.

PRIHRANKE

vlagajo delavci v Prvo delavsko hranilnico in posojilnico v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22/1.

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

DELAVCI! Najcenejše in najhitrejše prometno sredstvo je dobro kolo znamk »Dürkopp«, »Triumph«, »Austrodamler«, »Vesta« in »Miffa«, ki jih dobite tudi na obroke samo pri Cirilu Kmetiču v Dobu 110 pri Domžalah.

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-1. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-1. Oglasi po ceniku. — Telefon šte. 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja za konzorn Jožko v Ljubljani. Izdaja za uredništvo »Delavske pravice« Srečko Žumer, Ljubljana. Tiska Zadrúžna tiskarna r. z. o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejso)